

УДК 351.82:336

Акімова Людмила Миколаївна,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і природокористування, Національний університет водного господарства та природокористування, 33000, м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75, тел.: (067) 362 23 91, e-mail: l_akimova@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2747-2775

Акімова Людмила Николаевна,
кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов и природопользования, Национальный университет водного хозяйства и природопользования, 33000, г. Ровно, ул. Алексея Новака, 75, тел.: (067) 362 23 91, e-mail: l_akimova@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2747-2775

Akimova Lyudmila Nikolayevna,
PhD of economic science, assistant professor, assistant professor of the Department of finance and environmental sciences, National University of Water and Environment, 33000, Rivne, Str. Oleksa Novak, 75, tel.: (067) 362 23 91, e-mail: l_akimova@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2747-2775

Лисачок Алла Василівна,
студентка 5-го курсу, Національний університет водного господарства та природокористування, 33000, м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75, тел.: (097) 511 18 20, e-mail: lysachok96@ukr.net

ORCID: 0000-0002-5716-487X

Лисачок Алла Васильевна,
студентка 5-го курса, Национальный университет водного хозяйства и природопользования, 33000, г. Ровно, ул. Алексея Новака, 75, тел.: (097) 511 18 20, e-mail: lysachok96@ukr.net

ORCID: 0000-0002-5716-487X

Lysachok Alla Vasilivna,

5th year student, National University of Water and Environment, 33000, Rivne, Str. Oleksa Novak, 75, tel.: (097) 511 18 20, e-mail: lysachok96@ukr.net

ORCID: 0000-0002-5716-487X

DOI <https://doi.org/10.31618/vadnd.v1i11.12>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Анотація. Розкрито сутність таких понять, як “фінансова послуга”, “ринок фінансових послуг” та “учасники ринку фінансових послуг”; визначено мету державного регулювання ринку фінансових послуг; розглянуто форми державного регулювання ринку фінансових послуг; визначено фінансові послуги, які присутні на ринку фінансових послуг; наведено структуру органів державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні; досліджено роль державних органів у регулюванні ринку фінансових послуг; схарактеризовано нормативно-правове регулювання ринку фінансових послуг в Україні; виявлено основні проблеми функціонування вітчизняного ринку фінансових послуг; запропоновано шляхи вирішення наявних проблем. Обґрунтовано, що державне регулювання ринків фінансових послуг полягає у здійсненні державою комплексу заходів, спрямованих на регулювання та нагляд за ринками фінансових послуг для захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам. Зроблено висновки про те, що ринок фінансових послуг є важливим елементом розвитку економіки країни в цілому, зокрема це стосується не тільки держави, але й суспільства. Ми маємо розуміти, що коли цей ринок урегульований, тобто всі органи, які здійснюють державне регулювання, компетентні у своїх повноваженнях, то лише тоді приймаються виважені ефективні рішення щодо нормального та ефективного функціонування РФП. Важливо, щоб повноваження даних суб'єктів контролю не перетиналися, їхня діяльність має бути закріпленою на законодавчому рівні. Варто також пам'ятати про те, що мають бути сформовані належні умови для утворення компенсаційних механізмів на ринках фінансових послуг шляхом розбудови системи гарантування вкладів і забезпечення виплат за договорами довгострокового страхування життя, договорами недержавного пенсійного забезпечення, внесками на депозитні рахунки до кредитних спілок тощо.

Ключові слова: фінансова послуга, ринок фінансових послуг, учасники ринку фінансових послуг, фінансовий лізинг, переказ коштів, факторинг.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ РЫНКА ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ В УКРАИНЕ

Аннотация. Раскрыта сущность таких понятий, как “финансовая услуга”, “рынок финансовых услуг” и “участники рынка финансовых услуг”; определена цель государственного регулирования рынка финансовых услуг; рассмотрены формы государственного регулирования рынка финансовых услуг; определены финансовые услуги, которые присутствуют на рынке финансовых услуг; приведена структура органов государственного регулирования рынка финансовых услуг в Украине; исследована роль государственных органов в регулировании рынка финансовых услуг; охарактеризовано нормативно-правовое регулирование рынка финансовых услуг в Украине;

выявлены основные проблемы функционирования отечественного рынка финансовых услуг; предложены пути решения имеющихся проблем. Обосновано, что государственное регулирование рынков финансовых услуг заключается в осуществлении государством комплекса мер, направленных на регулирование и надзор за рынками финансовых услуг для защиты интересов потребителей финансовых услуг и предотвращения кризисных явлений. Сделаны выводы о том, что рынок финансовых услуг является важным элементом развития экономики страны в целом, в частности это касается не только государства, но и общества. Мы должны понимать, что когда данный рынок урегулирован, то есть все органы, осуществляющие государственное регулирование, компетентные в своих полномочиях, то только тогда принимаются взвешенные эффективные решения относительно нормального и эффективного функционирования РФП. Важно, чтобы полномочия данных субъектов контроля не пересекались, их деятельность должна быть закреплена на законодательном уровне. Стоит также помнить о том, что должны быть сформированы надлежащие условия для образования компенсационных механизмов на рынках финансовых услуг путем развития системы гарантирования вкладов и обеспечения выплат по договорам долгосрочного страхования жизни, договорам негосударственного пенсионного обеспечения, взносами на депозитные счета кредитных союзов и т. д.

Ключевые слова: финансовая услуга, рынок финансовых услуг, участники рынка финансовых услуг, финансовый лизинг, перевод средств, факторинг.

STATE REGULATION OF THE FINANCIAL SERVICES MARKET IN UKRAINE

Abstract. The essence of such concepts is “financial service”, “financial services market”, and “participants of the financial services market”; determined the purpose of state regulation of the financial services market; forms of state regulation of the financial services market; financial services that are present in the financial services market; the structure of state regulation bodies of the financial services market in Ukraine is given; The role of state bodies in the regulation of the financial services market was studied; to characterize the regulatory legal regulation of the financial services market in Ukraine; the main problems of functioning of the domestic market of financial services are revealed; ways to solve existing problems. It is grounded that the state regulation of financial services markets consists in the state’s implementation of a set of measures aimed at regulating and overseeing financial services markets to protect the interests of financial services consumers and preventing crisis phenomena. It is concluded that the financial services market is an important element of the development of the economy as a whole, in particular, it concerns not only the state but also society. We must understand that when this market is settled, that is, all bodies that carry out state regulation are competent in their powers, only then will we make informed, effective decisions about the normal and effective functioning of

the RFP. It is important that the data of the subjects of control do not overlap, their activities should be fixed at the legislative level. It is also worth bearing in mind that appropriate conditions must be created to create compensatory mechanisms in the financial services markets by developing a system for guaranteeing deposits and providing for payments under long-term life insurance contracts, non-state pension provisions, deposits with deposit accounts to credit unions, etc.

Keywords: financial services, financial services market, financial services market participants, financial leasing, funds transfer, factoring.

Постановка проблеми. В сучасних умовах глобалізації ринок фінансових послуг (далі – РФП) знаходиться на стадії становлення. Впроваджуються нові види фінансових послуг, в той час як традиційні послуги удосконалюються та продовжують розвиватись. На сучасному етапі посилюється конкурентна боротьба між професійними учасниками ринку за клієнтську базу, за вільні фінансові ресурси, удосконалюються механізми здійснення фінансових операцій та форми співпраці між оферентами та споживачами фінансових послуг. Важливість РФП полягає в тому, що він є одним з механізмів забезпечення конкурентоспроможності економіки країни, зокрема, він допомагає спрямувати інвестиційні потоки в найбільш привабливі сегменти економіки і тим самим сприяє економічному зростанню країни. Саме тому зміцнення ринку фінансових послуг України потребує дослідження сучасного стану його розвитку, виявлення проблем і своєчасності визначення основних напрямів його розвитку, що в сукупності впливає на ефективність функціонування економіки країни загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Державне регулювання

ринку фінансових послуг в Україні – одна з найважливіших тем, яку досліджено у працях вітчизняних науковців: Л. Акімової, Ю. Гармашова, Л. Докієнко, Н. Дрозд, В. Клименко, Ж. Лисенко, І. Лютого, О. Малютіна, Т. Томнюка.

Мета статті – розкрити сутність таких понять, як “фінансова послуга”, “ринок фінансових послуг” та “учасники ринку фінансових послуг”; визначити мету державного регулювання ринку фінансових послуг; розглянути форми державного регулювання ринку фінансових послуг; визначити фінансові послуги, які присутні на ринку фінансових послуг; навести структуру органів державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні; дослідити роль державних органів у регулюванні ринку фінансових послуг; схарактеризувати нормативно-правове регулювання ринку фінансових послуг в Україні; виявити основні проблеми функціонування вітчизняного ринку фінансових послуг; запропонувати шляхи вирішення наявних проблем.

Виклад основного матеріалу. Державне регулювання ринків фінансових послуг полягає у здійсненні державою комплексу заходів, спрямованих на регулювання та нагляд

за ринками фінансових послуг для захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам. Для кращого розуміння цього питання доцільно надати дефініцію поняттям “фінансова послуга”, “ринок фінансових послуг” та “учасники ринку фінансових послуг”.

Згідно з Законом України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” фінансова послуга — це операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, — і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів [1]. У цьому Законі наведено також дефініції “ринок фінансових послуг” та “учасники ринку фінансових послуг”. Відповідно до Закону ринки фінансових послуг — це сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг. До ринків фінансових послуг належать професійні послуги на ринках банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, операцій з цінними паперами та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів [1].

На ринку перебувають також особи, які відповідно до закону мають право надавати фінансові послуги на території України; особи, які проводять діяльність з надання посередницьких послуг на ринках фінансових послуг; об’єднання фінансових установ, включені до реєстру саморегульованих організацій, що ведеться

органами, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг; споживачі фінансових послуг, які становлять учасників ринку фінансових послуг.

Згідно зі ст. 19 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” метою державного регулювання ринків фінансових послуг в Україні є: проведення єдиної та ефективної державної політики у сфері фінансових послуг; захист інтересів споживачів фінансових послуг; створення сприятливих умов для розвитку та функціонування ринків фінансових послуг; створення умов для ефективної мобілізації і розміщення фінансових ресурсів учасниками ринків фінансових послуг з урахуванням інтересів суспільства; забезпечення рівних можливостей для доступу до ринків фінансових послуг та захисту прав їх учасників; додержання учасниками ринків фінансових послуг вимог законодавства; запобігання монополізації та створення умов розвитку добросовісної конкуренції на ринках фінансових послуг; контроль за прозорістю та відкритістю ринків фінансових послуг; сприяння інтеграції в європейський та світовий ринки фінансових послуг [1].

Форми державного регулювання ринків фінансових послуг в Україні представлено на рис. 1.

Щоб державне регулювання було ефективним, варто визначити, що саме належить до фінансових послуг, які присутні на ринку. Відповідно до ст. 4 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” фінансовими вважаються такі послуги [1]:

Форми державного регулювання ринків фінансових послуг в Україні				
проведення інших заходів з державного регулювання ринків фінансових послуг	ведення державних реєстрів фінансових установ і реєстрів осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, та ліцензування діяльності з надання фінансових послуг	нормативно-правового регулювання діяльності фінансових установ	застосування уповноваженими державними органами заходів впливу	нагляду за діяльністю учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг)

Рис. 1. Форми державного регулювання ринків фінансових послуг в Україні¹

- випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків;
- довірче управління фінансовими активами;
- діяльність з обміну валют;
- залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення;
- фінансовий лізинг — це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу [2];
- надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту;
- надання гарантій та поручительств;
- переказ коштів — це рух певної суми коштів з метою її зарахування на рахунок отримувача або видачі йому в готівковій формі. Ініціатор та отримувач можуть бути однією й тією ж особою [3];
- послуги у сфері страхування та у системі накопичувального пенсійного забезпечення;
- професійна діяльність на ринку цінних паперів, що підлягає ліцензуванню;
- факторинг — це комплекс послуг для виробників і постачальників, що провадять торговельну діяльність на умовах відстрочення платежу [4];
- адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах;
- управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України “Про фінансово-кредитні механізми і управ-

¹ Джерело: складено автором на основі джерела [1].

ління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю” [5];

- операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів;
- банківські та інші фінансові послуги, що надаються відповідно до Закону України “Про банки і банківську діяльність [6]”.

Як і будь-який ринок, РФП потребує регулювання з боку держави. Основні органи, що здійснюють державне регулювання ринку фінансових послуг, зображено на рис. 2.

Законодавчий рівень. Президент України наділений правом контролю за додержанням законності в усіх структурах і сферах функціонування виконавчо-розпорядчої системи держави. З метою виконання законів і в межах своєї компетенції Президент

України видає Укази і Розпорядження, які мають підзаконний характер і є обов’язковими для виконання на всій території України [7, с. 78].

Координацію розроблення системи нормативно-правових актів, що мають юридичну силу Закону і регламентують регулювання та нагляд за фінансовим ринком України, і їх прийняття здійснює Верховна Рада України. Згідно з ст. 92 Конституції України виключно законами України встановлюються засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків; статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України; порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу; порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи [8].

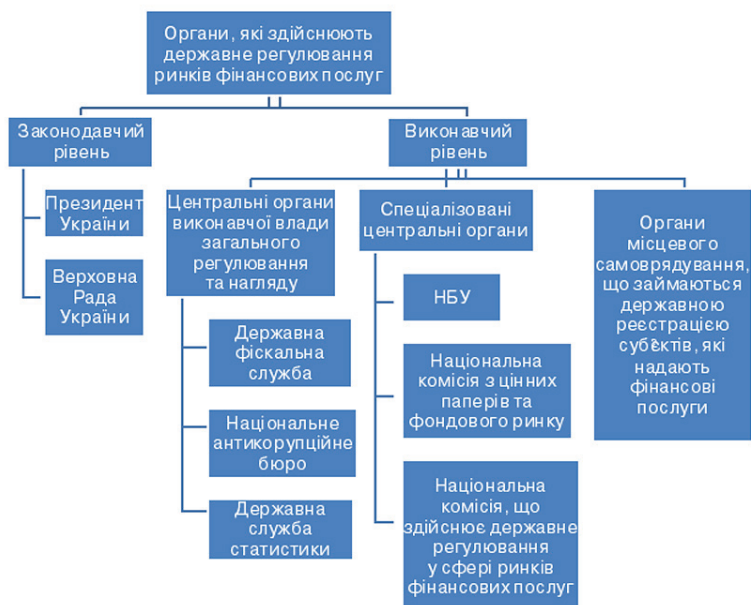

Рис. 2. Органи, що здійснюють державне регулювання ринку фінансових послуг²

² Джерело: складено автором на основі джерел [1; 3; 7].

Виконавчий рівень. Основними завданнями Державної фіскальної служби України (далі – ДФСУ) є:

1) забезпечення формування єдиної державної податкової, державної митної політики в частині адміністрування податків і зборів, митних платежів та реалізація єдиної державної податкової, державної митної політики, а також боротьба з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, здійснення в межах своїх повноважень контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів та інших платежів;

2) забезпечення формування та реалізація державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьба з правопорушеннями при застосуванні законодавства з питань сплати єдиного внеску;

3) забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів [9].

Державна служба статистики України (далі – Держкомстат України) є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі статистики. Вона у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України.

Служба у межах своїх повноважень організовує виконання актів законодавства і здійснює контроль за їх реалізацією, узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України [7, с. 80].

Згідно із ст. 19–20 Закону України “Про Національне антикорупційне бюро України” Національне бюро (далі – НАБУ) взаємодіє з Національним банком України (далі – НБУ), Фондом державного майна України, Антимонопольним комітетом України, Національним агентством з питань запобігання корупції, органами Державної прикордонної служби, органами державної податкової і митної служби, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань фінансового моніторингу) та іншими державними органами [10].

Національне бюро може укладати з окремими державними органами угоди (меморандуми) про співпрацю та обмін інформацією. Національний банк України, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, орган державного фінансового контролю в Україні, Національне агентство з питань запобігання корупції, а також інші державні органи, що здійснюють державний

контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами законодавства України, з метою запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним до підслідності Національного бюро, зобов'язані:

- передавати Національному бюро одержувані при здійсненні контрольних функцій і аналізі інформації, що надходить, відомості, що можуть свідчити про кримінальні правопорушення або використовуватися для попередження, виявлення, припинення і розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро;

- за зверненням Національного бюро проводити у межах своєї компетенції ревізії, перевірки та інші дії щодо контролю за дотриманням законодавства України фізичними та юридичними особами.

НБУ відповідно до Закону України “Про Національний банк України” є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, її емісійним центром, проводить єдину державну політику в галузі грошового обігу, кредиту, зміцнення грошової одиниці, організує міжбанківські розрахунки, координує діяльність банківської системи в цілому, визначає курс грошової одиниці відносно валют інших країн. Національний банк визначає вид грошових знаків, їх номінал, відмінні ознаки і систему захисту. НБУ зберігає резервні фонди грошових знаків, дорогоцінні метали та золотовалютні запаси, накопичує золотовалютні резерви і здійснює операції з ними та банківськими металами. Крім того, встановлює поря-

док визначення облікової ставки та інших процентних ставок за своїми операціями, дає дозвіл на створення комерційних банків шляхом їх реєстрації та видає ліцензії на виконання банківських операцій, встановлює банкам та іншим фінансово-кредитним установам нормативи обов'язкового резервування коштів [7, с. 81].

Згідно зі ст. 99 Конституції України основною функцією НБУ є забезпечення стабільності грошової одиниці – гривні. На виконання своєї основної функції Національний банк сприяє дотриманню стабільності банківської системи, а також цінової стабільності (у межах своїх повноважень) [8].

Отже, держава розглядає ринок цінних паперів як пріоритетну галузь розвитку економіки, що має керуватися та контролюватися окремим відомством – Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку (далі – НКЦПФР). Слід відмітити, що НКЦПФР утворена Указом Президента України від 23.11.2011 р. з метою комплексного правового регулювання відносин, що виникають на ринку цінних паперів, забезпечення захисту інтересів громадян України та держави, запобігання зловживанням та порушенням у цій сфері. Основні завдання Комісії визначені Законом України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні”, який прийнято у 1996 році, зокрема такі:

- 1) формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування ринку цінних паперів та їх похідних в Україні, сприяння адаптації націо-

нального ринку цінних паперів до міжнародних стандартів;

2) координація діяльності державних органів з питань функціонування в Україні ринку цінних паперів та їх похідних;

3) здійснення державного регулювання та контролю за випуском і обігом цінних паперів та їх похідних на території України, додержання законодавства у цій сфері;

4) захист прав інвесторів шляхом застосування заходів щодо запобігання і припинення порушень законодавства на ринку цінних паперів, застосування санкцій за порушення законодавства у межах своїх повноважень;

5) сприяння розвитку ринку цінних паперів;

6) узагальнення практики застосування законодавства України з питань випуску та обігу цінних паперів в Україні, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення [7, с. 82].

Зазначимо, що ДФСУ та НКЦПФР взаємодіють між собою і здійснюють обмін інформацією. Крім того, між НКЦПФР і Національним антикорупційним бюро укладений Меморандум про взаєморозуміння, співпрацю та обмін інформацією між Національним антикорупційним бюро України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку від 30.05.2016 р. № 32/14 [11].

Крім того, між НКЦПФР і Держкомстат України укладена Угода від 01.03.2013 р. № 21/14/3 про взаємобмін інформаційними ресурсами [12]. Відповідно до п. 4 Положення про Державну службу статистики України, затвердженого Указом Пре-

зидента України від 6 квітня 2011 р. № 396/2011, Держстат України відповідно до покладених на нього завдань, серед іншого, залучає для використання у статистичних цілях адміністративні дані та іншу необхідну інформацію, укладає угоди щодо взаємообміну інформаційними ресурсами з державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими юридичними особами, що провадять діяльність, пов'язану зі збиранням і використанням статистичної інформації та адміністративних даних [13]. Між НКЦПФР та НБУ укладена Угода від 30.12.2013 р. № 114/14 “Про інформаційне співробітництво між Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Національним банком України” [14].

Згідно із ст. 18 Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” завданнями спеціально уповноваженого органу є, зокрема, налагодження співпраці, взаємодії та інформаційного обміну з державними органами, Національним банком України, компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [15].

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі — Нацкомфінпослуг), була утворе-

на відповідно до Указу Президента України від 23 листопада 2011 р. Комісія є спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг. Відповідно до Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” та “Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг” основними завданнями цієї Комісії є:

1) формування та забезпечення реалізації політики державного регулювання у сфері ринків фінансових послуг (крім ринку банківських послуг і ринків цінних паперів та похідних цінних паперів);

2) розроблення і реалізація стратегії розвитку ринків фінансових послуг та вирішення системних питань їх функціонування;

3) забезпечення розроблення та координації єдиної державної політики щодо функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування;

4) здійснення в межах своїх повноважень державного регулювання та нагляду за наданням фінансових послуг і дотриманням законодавства у відповідній сфері;

5) захист прав споживачів фінансових послуг шляхом застосування у межах своїх повноважень заходів впливу з метою запобігання і припинення порушень законодавства на ринку фінансових послуг;

6) узагальнення практики застосування законодавства України з питань фінансових послуг і ринків та розроблення пропозицій щодо їх вдосконалення;

7) розроблення і затвердження обов'язкових до виконання нормативно-правових актів з питань, що належать до її компетенції;

8) координація діяльності з іншими державними органами;

9) запровадження міжнародно визнаних правил розвитку ринків фінансових послуг [7, с. 82].

Згідно із ст. 22 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” НБУ, НКЦПФР і Нацкомфінпослуг мають право на доступ до інформаційних баз даних одне одного, які ведуться з метою регулювання ринків фінансових послуг [1].

НБУ, НКЦПФР і Нацкомфінпослуг з метою співпраці та координації своєї діяльності зобов'язані проводити оперативні наради не рідше одного разу на місяць або частіше на вимогу одного з керівників цих органів. За результатами зазначених нарад складаються відповідні протоколи та/або укладаються міжвідомчі угоди. Рішення, які містяться у зазначених протоколах та угодах, обов'язкові для розгляду та впровадження кожним з органів, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг.

Усі наведені органи у своїй діяльності керуються нормативно-правовими актами (рис. 3).

Крім загального законодавства у сфері ринків фінансових послуг, також діють законодавчі акти, що регулюють діяльність страхового ринку, кредитних установ, недержавних пенсійних фондів, фінансових компаній, ломбардів та лізингодавців, бюро кредитних історій.

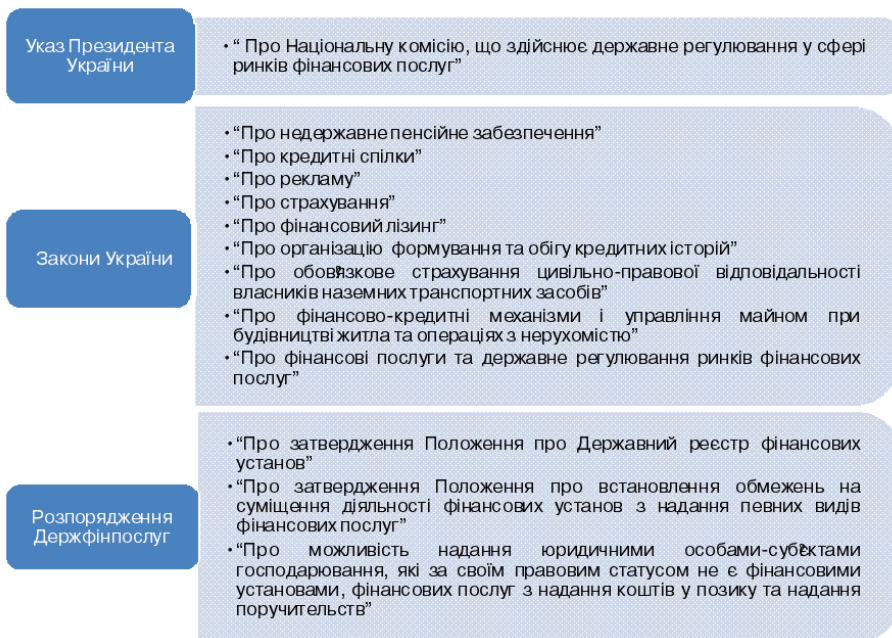

Рис. 3. Нормативно-правове регулювання ринку фінансових послуг в Україні³

Зазначимо, що на вітчизняному фінансовому ринку існує багато проблем, пов’язаних з недостатньою ефективністю діяльності фінансового сектору країни, низьким рівнем економічної грамотності та поінформованості споживачів фінансових послуг щодо особливостей функціонування фінансових установ і можливостей отримання необхідних фінансових послуг, недостатньою довірою населення до діяльності фінансових посередників, відсутністю достатньої практики ринкових відносин тощо. Основні проблеми функціонування вітчизняного ринку фінансових послуг та шляхи їх вирішення представлено в таблиці.

Отже, з наведеного можна зробити висновки, що ринок фінансо-

вих послуг є важливим елементом розвитку економіки країни в цілому, зокрема, це стосується не тільки держави, але й суспільства. Ми маємо розуміти, що коли такий ринок урегульований, тобто всі органи, які здійснюють державне регулювання, компетентні в своїх повноваженнях, то лише тоді приймаються виважені ефективні рішення щодо нормального та ефективного функціонування РФП. Важливо, щоб повноваження цих суб’єктів контролю не перетиналися, їхня діяльність має бути закріпленою на законодавчому рівні. Варто також пам’ятати, що мають бути сформовані належні умови для утворення компенсаційних механізмів на ринках фінансових послуг шляхом розбудови системи гарантування вкладів і забезпечення виплат за договорами довгострокового страхування життя, договорами недерж-

³ Джерело: складено автором на основі джерел [1; 5; 16–25].

Основні проблеми функціонування вітчизняного ринку фінансових послуг та шляхи їх вирішення

№ пор.	Проблеми	Шляхи вирішення
1	Непрозорість фондового сегменту РФП, адже на сьогодні більшість операцій з купівлі-продажу цінних паперів (більше 90 %) відбувається поза біржами	Посилення захисту прав споживачів фінансових послуг через використання механізму розкриття інформації професійними учасниками ринку на основі загальноприйнятих принципів і міжнародних стандартів
2	Відсутність компенсаційних механізмів захисту вкладень населення в секторі небанківського фінансового посередництва	Формування умов для утворення компенсаційних механізмів на ринках фінансових послуг шляхом розбудови системи гарантування вкладів і забезпечення виплат за договорами довгострокового страхування життя, договорами недержавного пенсійного забезпечення, внесками на депозитні рахунки до кредитних спілок тощо
3	Низький попит на послуги через високі на них тарифи та недовіру населення у зв'язку з певними стереотипами, пов'язаними із банкрутством фінансових установ	Проведення широкої просвітницької роботи щодо діяльності фінансового сектору України серед споживачів фінансових послуг
4	Відсутність належних правових засад для повноцінного розвитку ринку фінансових послуг	Удосконалення правової бази для усунення асиметричного розвитку серед представників фінансового посередництва з посиленням конкуренції, поміж яких створюватимуться передумови для подальшого розвитку РФП
5	Недостатні державне регулювання та нагляд за діяльністю банківських і небанківських фінансових посередників	Удосконалення законодавчого та нормативного регулювання діяльності фінансових установ і механізму надання фінансових послуг, розмежування контролюючих функцій та функцій нагляду між НБУ, Нацкомфінпослуг і НКЦПФР
6	Відсутність концепції довгострокового розвитку банківських і небанківських інститутів на ринку фінансових послуг	Затвердження чіткої концепції інтеграції України у світовий економічний простір
7	Недостатність капіталу та низький рівень професійної підготовки працівників значної частини небанківських фінансових установ	Залучення капіталу через механізм довіри споживачів до ринку, належна підготовка фахівців, які працюють в небанківських фінансових установах
8	Відсутність якісної системи обліку, звітності, розкриття інформації щодо діяльності фінансових установ в Україні	Сприяння поетапному впровадженню у фінансовому секторі України міжнародно-визнаних стандартів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, аудиту, розкриття інформації та корпоративного управління

жавного пенсійного забезпечення, внесками на депозитні рахунки до кредитних спілок тощо.

Таким чином, фінансовий ринок є одним із найбільш регламентованих ринків. Труднощі відносин на ринку, його масштаби, існуючі ризики, інтереси безпеки його учасників обумовили необхідність прийняття детальних стандартів і правил роботи на ринку, встановлення жорстких умов до його учасників, а також залучення до питань регулювання різних державних органів і саморегулювних організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12.07.2001 р. № 1 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
2. Закон України “Про фінансовий лізинг” від 16.12.1997 р. № 16: [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>
3. *Офіційний* сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bank.gov.ua>
4. *Цивільний* кодекс України: від 16.01.2003 р. № 40–44 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Закон України “Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю” від 19.06.2003 р. № 52 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/978-15>
6. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 р. № 5–6 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
7. *Клименко В. В.* Фінансовий ринок : навч. посіб. / за ред. В. І. Павлова / В. В. Клименко, Л. М. Акімова, Л. М. Докієнко. — К. : Центр учбової л-ри, 2015. — 358 с.
8. *Конституція* України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
9. *Офіційний* сайт державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
10. Закон України “Про Національне антикорупційне бюро України” від 14.10.2014 р. № 47 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
11. *Меморандум* про взаєморозуміння, співпрацю та обмін інформацією між Національним антикорупційним бюро України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку від 30.05.2016 р. № 32/14 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/memorandum-pro-vzamorozumnyya-spvpratsyu-ta-obmn-nformatsyu-mzh-natsionalnym-antikoruptysynim-byuro-ukrani-ta-na/>
12. *Угода* про взаємообмін інформаційними ресурсами між Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку і Державною

- службою статистики України від 01.03.2013 р. № 21/14/3 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/ugoda-pro-vzamoobmn-nformatsynimi-resursami-mzh-natsionalnoyu-komsyu-z-tsnnih-paperv-ta-fondovogo-rinku/>
13. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Про затвердження положення про Державну службу статистики України” від 06.04.2011 р. № 396/2011 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/481-2014-%D0%BF>
  14. *Угода* “Про інформаційне співробітництво між Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Національним банком України” від 30.12.2013 р. № 114/14 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/ugoda-pro-nformatsyne-svprotntstvo-mzh-natsionalnoyu-komsyu-z-tsnnih-paperv-ta-fondovogo-rinku-ta-nats/>
  15. *Закон* України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” від 14.10.2014 р. № 50–51 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>
  16. *Закон* України “Про кредитні спілки” від 20.12.2001 р. № 15 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
  17. *Закон* України “Про недержавне пенсійне забезпечення” від 09.07.2003 р. № 47–48 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
  18. *Закон* України “Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів” від 01.07.2004 р. № 1 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>
  19. *Закон* України “Про організацію формування та обігу кредитних історій” від 23.06.2005 р. № 32 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2704-15>
  20. *Закон* України “Про рекламу” від 03.07.1996 р. № 39 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
  21. *Закон* України “Про страхування” від 07.03.1996 р. № 18 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
  22. *Розпорядження* Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України “Про затвердження Положення про Державний реєстр фінансових установ” від 28.08.2003 р. № 41 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0797-03>
  23. *Розпорядження* Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України “Про затвердження Положення про встановлення обмежень на суміщення діяльності фінансових установ з надання певних видів фінансових послуг” від 08.07.2004 р. № 1515 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0933-04>
  24. *Розпорядження* Державної комісії з регулювання ринків фінансових по-

- слуг України “Про можливість надання юридичними особами-суб’єктами господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, фінансових послуг з надання коштів у позику та надання поручительств” від 31.03.2006 р. № 5555 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0477-06>
25. *Указ* Президента України “Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг” від 23.11.2011 р. № 1070/2011 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>
  26. *Гармашова Ю. О.* Особливості регулювання ринку фінансових послуг в Україні / Ю. О. Гармашова // *Наук. вісн. Міжнар. гуманітарного ун-ту.* — 2015. — № 14. — С. 57–61.
  27. *Дрозд Н. В.* Вплив держави на ринок фінансового капіталу України / Н. В. Дрозд, І. О. Лютий // *Фінанси України.* — 2010. — № 8. — С. 63–72.
  28. *Лисенко Ж. П.* Фінансовий ринок України — стан, тренди та напрями розвитку // *Ефективна економіка.* — 2014. — № 6. — С. 43–45.
  29. *Малютін О. К.* Оцінка фінансового сектору та його значення в економічному розвитку України / О. К. Малютін // *Фінанси України.* — 2010. — № 3. — С. 92–100.
  30. *Томнюк Т. Л.* Особливості впливу світових та національних макроекономічних тенденцій на функціонування фінансового ринку України [Електронний ресурс] / Т. Л. Томнюк // *Ефективна економіка.* — 2016. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=515>

REFERENCES

1. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2007), The Law of Ukraine “On Financial Services and State Regulation of Financial Services Markets”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
2. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (1997), The Law of Ukraine “On Financial Leasing”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>
3. *The official site of the National Bank of Ukraine* (2017), available at: <http://bank.gov.ua>
4. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2003), Civil Code of Ukraine, № 40–44 available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2003), The Law of Ukraine “On Financial-Credit Mechanisms and Property Management in the Construction of Housing and Real Estate Operations”, № 52, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/978-15>
6. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2000), The Law of Ukraine “On Banks and Banking Activity”, № 5–6, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
7. *Klymenko V. V., Akimova L. M., Do-kiyenko V. V., Klymenko L. M.* (2015) *Finansoviy rynok* [Financial Market], *Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.*
8. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (1996), The Constitution of Ukraine, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
9. *The official website of the State Fiscal Service of Ukraine* available at: <http://sfs.gov.ua/>
10. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2014), The Law of Ukraine “On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine”,

- № 47, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
11. *Memorandum of Understanding, Cooperation and Information Exchange between the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine and the National Securities and Stock Market Commission* (2016), № 32/14, available at: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/memorandum-pro-vzamorozumnyya-spvpratsyu-ta-obmn-nformatsyu-mzh-natsionalnym-antikoruptynym-byuro-ukrani-ta-na/>
  12. *Agreement on the exchange of information resources between the National Securities and Stock Market Commission and the State Statistics Service of Ukraine* (2013), № 21/14/3, available at: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/ugoda-pro-vzamoobmn-nformatsynimi-resursami-mzh-natsionalnoyu-komysu-z-tsnnih-paperv-ta-fondovogo-rinku/>
  13. *Cabinet of Ministers of Ukraine* (2011), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the Regulation on the State Statistics Service of Ukraine”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/481-2014-%D0%BF>
  14. *Agreement on Informational Cooperation between the National Commission on Securities and Stock Market and the National Bank of Ukraine* (2013), № 114/14, available at: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/ugoda-pro-nformatsyne-spvrobtntstvo-mzh-natsionalnoyu-komysu-z-tsnnih-paperv-ta-fondovogo-rinku-ta-nats/>
  15. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2014), The Law of Ukraine “On Prevention and Counteraction to Legalization (Laundering) of the Proceeds from Crime, Terrorist Financing and Financing of the Proliferation of Weapons of Mass Destruction”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>
  16. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2001), The Law of Ukraine “On Credit Unions”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
  17. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2003), The Law of Ukraine “On non-state pension provision”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
  18. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2004), The Law of Ukraine “On Obligatory Insurance of Civil Liability of Owners of Land Vehicles”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>
  19. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2005) The Law of Ukraine “On the organization of formation and circulation of credit histories”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2704-15>
  20. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (1996), The Law of Ukraine “On Advertising”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
  21. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (1996), The Law of Ukraine “On Insurance”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
  22. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2003), “Resolution of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine “On Approval of the Regulation on the State Register of Financial Institutions”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0797-03>
  23. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2004), “Resolution of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine “On Approval of the Regulation on the Establishment of Restrictions on the Combination of Activities of Financial Institutions for the Provision of Certain Types of Financial Services”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
  24. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2006), “Resolution of the State Commission

- for the Regulation of Financial Services Markets of Ukraine “On the Possibility of Providing Economic Entities Legal Persons Who By Their Legal Status Are Not Financial Institutions, Financial Services in Granting Borrowing and Granting Bonds”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0477-06>
25. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2011), Decree of the President of Ukraine “On the National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets” available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>
26. *Garmashova Yu. O.* (2015), “Features of regulation of the financial services market in Ukraine”, *Naukovyj visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu University*, № 14. — P. 57–61.
27. *Drozd N. V. and Liutyj I. O.* (2010), “Influence of the state on the market of financial capital of Ukraine” // *Finansy Ukrainy*. — Vol. 8. — P. 63–72.
28. *Lysenko Zh. P.* (2014), “Financial Market of Ukraine — State, Trends and Directions of Development” // *Efektivna Ekonomika*. — Vol. 6. — P. 43–45.
29. *Maliutin O. K.* (2010), “Estimation of the financial sector and its importance in the economic development of Ukraine” // *Finansy Ukrainy*. — Vol. 3. — P. 92–100.
30. *Tomniuk T. L.* (2016), “Features of the influence of world and national macroeconomic tendencies on the functioning of the financial market of Ukraine”, *Efektivna Ekonomika*, [Online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5150>